

Paul Lafargue

Tembellik Hakkı

Türkçesi: Işık Ergüden

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Felaket Bir Dogma	11
Çalışmanın Kutsanması	17
Aşırı Üretimin Sonuçları.....	33
Yeni Besteye Yeni Güfte	49
Ek.....	57

Önsöz

Bay Thiers* 1849 tarihinde toplanan ilköğretim komisyonunda şöyle diyordu: “Ruhbanın kadir-i mutlak nüfuzuna teslim olmak istiyorum; çünkü insana ‘Haz al!’ diyen felsefeyi değil, ıstırap çekmek için bu dünyada olduğunu öğreten iyi felsefeyi onların yayacağına güveniyorum.” Bay Thiers’in sözleri, vahşi bencilliğini ve kıt zekâsını temsil ettiği burjuva sınıfının ahlakının ifadesiydi.

Burjuvazi, ruhban sınıfının desteklediği soyluluğa karşı savaşırken, vicdan özgürlüğünü ve ateizmi göndere çekti. Fakat muzaffer olur olmaz üslup ve tutum değiştirdi. Günümüzdeyse iktisadi ve politik üstünlüğünü dine dayandırmaya çalışıyor. On beşinci ve on altıncı yüzyıllarda, pagan geleneği neşeyle üstlenmiş olan ve Hıristiyanlığın kınadığı teni ve tensel tutkularını yücelten bu burjuvazi, bugün, mala mülke ve haza boğulmuş bu haliyle, kendi düşüncülerinin, Rabelaislerin, Diderotların öğretilerini inkâr etmekte ve ücretlilere perhiz vaaz etmektedir. Hıristiyan ahlakın yürekler acısı bir paradisi olan kapitalist ahlak, emekçinin tenini aforoz etmektedir; üreticinin ihtiyaçlarını asgariye indirgemeyi, onun zevk ve tutkularını ortadan

* Adolphe Thiers (1797-1877), Üçüncü Cumhuriyet’in kurucularından ve ilk cumhurbaşkanı olan siyasetçi. (e.n.)

kaldırmayı ve onu, dur durak bilmeden, merhametsizce çalışmadan kurtaran makinenin rolüne mahkûm etmeyi bir ideal olarak benimsemektedir.

Devrimci sosyalistler, burjuvazinin filozoflarının ve yergi yazarlarının başlattıkları kavganın bayrağını devralmak zorundadır. Kapitalizmin ahlakına ve toplumsal teorilerine saldırmalıdır; eyleme çağrılan sınıfın zihnine egemen sınıfın serptiği önyargıları yıkmalıdır; her türden ahlak softasının suratına, yeryüzünün emekçinin gözyaşlarıyla dolmayacağını; “mümkünse barışçıl yollarla, değilse şiddetle” kuracağımız geleceğin komünist toplumunda insanların tutkularına karışan görüşen olmayacağını –çünkü “bütün bu tutkular doğası gereği iyidir ve bunların kötüye kullanımından ve aşırılıklarından çekinmemize gerek yoktur”¹ ve bu tutkuların, ancak karşılıklı dengelenerek, insan organizmasının uyumlu gelişimiyle aşırılıklardan kaçınılabileceğini ilan etmelidirler. Zaten, Dr. Beddoe’nin deyişiyle, “bir ırk fiziksel gelişiminin azami düzeyine eriştiğinde, enerjisinin ve ahlaki kesinliğinin de en yüksek noktasına erişir.” Büyük doğa bilimci Charles Darwin’in görüşü de bu yöndeydi.²

Birkaç not ilave ederek yeniden yayına hazırladığım “Çalışma Hakkının Çürütülmesi”, haftalık yayın *L’Égalité*’nin 1880 tarihli ikinci dizisinde çıktı.

P. L.

Sainte-Pélagie Hapishanesi, 1883

1 Descartes, *Les Passions de l’âme*.

2 Doktor Beddoe, *Memoirs of the Anthropological Society*; Charles Darwin, *Descent of Man*.

I.

Felaket Bir Dogma

*“Tembellik edelim her konuda;
sevmek, içki içmek, bir de tembellik etmek hariç.”*

Lessing

Kapitalist uygarlığın hüküm sürdüğü ulusların işçi sınıfları tuhaf bir deliliğin esiri olmuş. Kederli insanlığa yüzyıllardır işkence eden bireysel ve toplumsal sefaletler de bu deliliğin peşinden geliyor. Bu delilik, çalışma aşkıdır; bireyin ve evlatlarının yaşamsal güçlerini tüketmeye dek varan çalışmanın can çekişen tutkusudur. Rahipler, iktisatçılar ve ahlakçılar ise, bu zihniyet sapmasına karşı çıkmak yerine, çalışmayı pek kutsal göstermeyi görev bildiler. Kör ve kıt zekâlı bu insanlar, kendi tanrılarından daha bilge olmak istediler; zayıf ve acınası bu insanlar, tanrılarının

lanetlediği şeyi onarmak istediler. Ben ki, ne Hıristiyan olmayı ne de tutumlu ve ahlaklı olmayı savunuyorum, onların yargılarından da tanrılarıninkine; onların dini, iktisadi, özgür düşünceli ahlak vaazlarından da kapitalist toplumda çalışmanın korkunç sonuçlarına başvurmayı tercih ediyorum.

Kapitalist toplumda çalışma her türlü entelektüel yozlaşmanın, organik deformasyonun nedenidir. İki ayaklı uşak takımının hizmet ettiği Rothschild ahırlarındaki safkan atları, Normandiya çiftliklerindeki toprak süren, gübre taşıyan, hasadı ambara götüren hantal hayvanla karşılaştırın bakalım. Ticaret misyonerlerinin ve din tacirlerinin, Hıristiyanlıkla, frengiyle ve çalışma dogmasıyla henüz çürütemedikleri soylu vahşiye bakın bir, sonra da bizim şu makinelerin sefil hizmetkârlarına bakın.³

3 Avrupalı kâşifler, Pæppig'in "uygarlığın zehirli soluğu" diye adlandırdığı şeyle kirlenmemiş ilkel halklardan insanların fiziksel güzelliği ve gururlu duruşu karşısında aşıp kalıyorlar. Okyanusya Adaları'ndaki aborijinlerden söz eden Lord George Campbell şunu yazmıştı: "Daha ilk bakışta insanı bu kadar etkileyen başka bir halk yoktur dünyada. Pürüzsüz ve hafifçe bakıra çalan tenleri, altın sarısı kıvrıkcık saçları, güzel ve neşeli yüzleri, kısaca bütün kişilikleri *genus homo*'nun yeni ve muhteşem bir örneğini oluşturuyordu. Fiziksel görünüşleri bizimkinden üstün bir ırk izlenimi vermekteydi." Eski Roma'nın uygar insanları, Sezarlar, Tacituslar da Roma İmparatorluğu'nu istila eden komünist kabilelerdeki Germanleri aynı hayranlıkla seyrediyorlardı. *Piskoposların Üstadı* lakabıyla anılan beşinci yüzyıl rahibi Salvianus da, tıpkı Tacitus gibi, uygarlara ve Hıristiyanlara barbarları örnek gösteriyordu: "Bizden çok daha erdemli olan barbarların yanında bizler ahlaksız kalırız. Üstelik bizim iffetsizliğimiz barbarları incitiyor. Gotlar kendi milletleri arasında sefih kişiler bulunmasına tahammül edemiyorlar. Onlar arasında iffetsiz olma hakkına tek sahip olanlar, milliyetlerinin ve adlarının verdiği üzücü